

Het 'Onzevader' eeuwenoud en springlevend Maurits Gilissen

1 Samenvattend overzicht van het artikel

Het is een reëel gevaar dat het eerst geleerde gebed, het Onzevader, door veelvuldig gebruik niet aan routine ontsnapt. We gaan op zoek naar zijn rijke betekenis. Het Onzevader komt in twee versies terug in de evangelies. Bij Mattheüs in de Bergrede: de versie met zeven beden. Bij Lucas – slechts vijf beden- op weg naar Jeruzalem, nadat de leerlingen Jezus hadden zien bidden en Hem vragen naar die unieke verbondenheid met God.

Jezus was een biddend iemand.

Na de aanspreektitel zijn er twee delen. Het eerste: de richting naar God: zijn Naam, zijn Rijk, zijn Wil. Het tweede met vier dingen van ons die Gods zaak moeten worden.

Onze Vader die in de hemel zijt. God is geen onbestemde oerkracht, maar ons nabij zoals een Vader (en Moeder) hun kinderen. En toch de Gans Andere die hemel en aarde overspant.

Tot God worden drie wensen gericht: dat zijn Naam worde geheiligd. Jahwe (die er voor ons is) is ook Zijn en onze Vader. Hem aanspreken is in zijn spoor ook zijn Naam solidair als zijn kinderen waar maken.

Het is zijn Rijk dat wij voor alles moeten zoeken in een wereld zonder onrecht meer nabij willen zien. Het is Zijn wil waarvoor we ons biddend openstellen. Deze bede heeft niets fatalistisch in zich en houdt ons niet klein.

Naam, Rijk en Wil, deze drie beden vormen een eenheid: geloof, hoop en liefde komen erin samen.

In de drie op ons gerichte vragen gaat het om fundamentele menselijke behoeften. Brood, is oersymbool van alles wat nodig is om te bestaan. Erom bidden is ook bereid zijn solidair 'broederlijk te delen'. De bede om vergeving omvat een gelovig luik (ons geloof in Gods grenzeloze barmhartigheid tegenover ons) én een ethisch luik (de bereidheid tot onderlinge vergeving: de erkenning van het structurele kwaad, maar ook de persoonlijke zonde en het verzuimen van zoveel kansen ten goede). De bede om niet in beproeving te brengen werd in 2016 ingevoerd. Het is ruimer dan 'bekoring': het omvat verleiding, maar ook de bede dat God ons nabij is als het leven ons beproeft. Het Onzevader is een kostbaar erfgoed voor mensen vandaag. Het is een herkenningsteken voor christenen wereldwijd. Het is een geloofsbelijdenis in God-Vader. Het is ook een actieprogramma: bidden, maar ook doen!.

Tenslotte is het een open gebed dat elkeen kan invullen en actualiseren.

2 Methodische suggesties

*Je kan de besprekingsvragen met nut doornemen.

*Vooral de bede 'Breng ons niet in bekoring/beproeving' was in 2016 voorwerp van veel discussie en is m.i. niet definitief opgelost! Dat er nog niet eens een oecumenisch Onzevader is voor àlle christelijke Nederlandstalige kerken is zeker ook te betreuren.

Daarom heb ik – voor geïnteresseerden - ook iemand anders hier aan het woord gelaten die een eigen interpretatie niet schuwt.

3 Een toegelicht 'Onzevader' (Aureel Chanterie)

Aureel Chanterie (+ 2022), jarenlang godsdienstleraar in de regentenopleiding in Tielt en Torhout, stuurde mij een origineel 'huiswerk' dat hij in de coronaperiode gemaakt heeft. Hij bestudeerde het Onzevader en bezorgde er ook een tekst van, nauw aansluitend bij het Aramees. Het kan verhelderend zijn ook deze interpretatie eens aandachtig lezen. Ik neem zijn visie graag op, in dankbare herinnering aan zijn gedegen catechetisch werk voor toekomstige godsdienstleerkrachten.

Een toegelicht 'Onzevader'.

*(zo dicht mogelijk bij de originele betekenis gebleven
van elk vers van het Onzevader van Jezus.*

Jezus sprak de woorden uit in de 2de persoon enkelvoud)

Onze Vader, die ons leven bezielt,
laat hier bij ons Je Naam geheilgd worden,
laat Je rijk zichtbaar worden in elk samenzijn,
laat Je wil geschieden in alles wat Je welbehagen verdient:
de opbouw van harmonie tussen mensen,
de zorg van mensen voor de schepping,
onze aandacht voor nieuwe naasten op onze weg
van Jeruzalem naar Jericho.

Geef ons het brood van de hemelse hartelijkheid.
Het is als een kracht voor ons
om hier op aarde te weven aan het recht van
'allen mogen aan dezelfde tafel'.

Maak ons tot mensen die vergeving aanbieden
aan wie het ons vragen.
Zo doe Jij het ook als wij het Je vragen.

Maak ons vrij van dat soort angst
wat het denken en het doen verlamt.
Laat ons niet wegzinken in de twijfel aan zin en zingeving
maar wees voor ons een kracht en een oproep
om het uit te houden in het geloof in Jou.

Gelukkig komt alles van Jou onze richting uit:
Je rijk van harmonie,
Je kracht om leven door te geven,
Je zegen om een vonk van bezieling midden de mensen te zijn.

De zeven delen van het Onzevader en hun originele betekenis.

Het 7-delig Onzevader staat in het evangelie van Mattheüs.(afkorting Mt.)
Niet in de andere evangeliën. In Lucas staat er een 4-delig Onzevader, maar
deze versie wordt in de Kerk niet gebeden als een wereldwijd Onzevader.
Jezus' moedertaal was het Aramees en niet het Hebreeuws noch het Grieks
noch het Latijn.

De terugvertaling naar het Aramees kunnen nu nog enkele Syrische Christenen
doen. Zij kunnen dus het Grieks van Mt. terugvertalen naar de moedertaal. In
onze taal klinkt het dan als volgt.

Liefdevolle Vader,
jouw Naam worde geheiligd,
jouw Rijk kome,
jouw wil geschiede in de hemel, zo ook op aarde.
Ons brood voor Morgen, geef het ons vandaag
en vergeef ons onze schulden, zoals wij aan hen die dit vragen, vergeven aan
wie ons iets schuldig zijn.
En laat niet toe dat wij ten onder gaan in de bekoring
maar behoed ons voor het kwaad.

Commentaar:

De aanspreking: het woord ABBA = beste pa = liefdevolle Vader d.w.z. zeer
familiaal.

Nu volgen er drie wensbeden.

De eerste 2 vormen een koppel wensbeden en die zijn puur Joods.

Jezus heeft ze heel zijn leven samen met al zijn landgenoten elke avond
gebeden in een uitgebreide vorm, ook in een wensvorm: Moge is een wensvorm.

Hier volgen de 2 Joodse wensen elke avond:

“Moge Zijn grote Naam verheerlijkt en geheiligd zijn..... Dat Hij Zijn Rijk laat
gelden in uw leven en in uw dagen.....weldra en in de volgende tijd”.

Het is te zien dat Jezus deze 2 wensen verbuigt naar de 2de persoon, biddend tot

God: Jouw, Jouw.

Nu volgt de derde wensbede, ook gericht tot Zijn beste Papa, zeer familiaal: Jouw wil geschiede....

Een zeer slecht begrepen wensbede bij vele christenen!!!

Ik heb altijd aan de studenten een geheugenbruggetje meegegeven door de w van wil te binden aan de w van welbehagen. Dus moge datgene geschieden waarin U, God, Uw welbehagen stelt.

Zo is de 3de wensbede a.h.w. de synthese van de eerste twee vorige. M.a.w. “zo leven” dat God in jou zijn welbehagen stelt. In de hemel is dat al zo, moge het bij ons op aarde ook zo worden. Ik ken 5 citaten in het Nieuwe Testament waar er staat: God stelde in Jezus zijn welbehagen. Het gaat dus in deze 3de wensbede over het onderwerp en over de plicht om op aarde harmonie te stichten, zoals die er al is in de hemel.

Het tweede deel van het Onze Vader, noemen wij de ons-beden. De vorige waren de wens-beden.

Het eerste koppel van de ons-beden begint met het woord: “brood voor vandaag”. Maar Jezus heeft dat niet zo eenvoudig gezegd! Hij heeft gezegd: “ons brood van morgen, geef het ons vandaag”. D.w.z. zoals het er aan toegaat in de hemel – een ideale broederlijke familie waar alles in goed gezelschap gedeeld wordt aan een tafel – geef dat er vandaag ook al een maaltijdssfeer gerealiseerd wordt onder de mensen.

Jammer dat deze betekenis niet tevoorschijn komt in ons Onzevader-gebed. Deze eerste Ons-Bede lijkt eerder te vragen dat wij (ons belang) niets tekort komen qua eten of drinken. Dat is ook wel een mooie vraag maar het is niet dat wat Jezus bedoeld heeft in Zijn tijd. In Zijn armzalige tijd wilde hij een tafelgemeenschap lanceren, een goede sfeer van Broederlijk Delen met wie op onze weg komt.

De schulden vergeven.

Gaat het over materiële schulden of over zonden?

Het gaat over de relatieschulden, nl. het niet meewerken aan de vorige bede over de maaltijdssfeer die in hemel altijd aanwezig is en spijtig genoeg op aarde nog niet. Vandaar het woordje ‘en’ als schakel tussen de 2 beden die gaan over ‘ONS’ en onze samenleving. Er is hier echter nog één punt problematisch. Vergeef ons zoals ook wij vergeven. Dat suggereert dat wij ook handelen zoals God.

Waaruit bestaat dat handelen van God? Hij vergeeft aan wie erom berouwvol vraagt. Er zijn genoeg passages in de Bijbel die dat in beeld brengen. Ook in het leven van Jezus. Aan wie erom vraagt d.w.z. zijn/haar schuld tegenover mij erkent en vraagt om het goed te maken. In het geval dat de schuld duidelijk niet bij mij ligt. Zoals ook wij vergeven aan hen die ons iets schuldig zijn en die om vergeving vragen. Dus relatieschuld tussen mensen waarbij de ene partij het

nadeel duidelijk veroorzaakt heeft en waarbij de andere partij – individueel of collectief – de dupe is geweest. Zie bv. genocide als collectieve schuld t.o.v. een volk.

De slotbede in 2 zinnen met 2 centrale woorden Beproeving en Kwaad. Als God iemand in beproeving brengt of in het kwaad duwt, dan is hij despotisch. Wat schiet er dan nog over van wat er bovenaan mijn artikel staat, in de eerste regels, “Liefdevolle Vader”?

Dus moeten die twee centrale woorden terug naar de eerste eeuw en daar stellen we vast dat het Onzevader eerst meegegeven werd aan de volgelingen in de eerste eeuw. Zij werden al gauw als minderheid belaagd en tot afvalligheid van dat nieuwe geloof gedwongen. Zij baden in dat geval: “breng ons niet in de beproeving”. Beproeving om toch hun geloof af te zweren. Soms stond de marteldood hen te wachten. Verlos ons van het kwaad dat ons ertoe zou brengen om afvallig te worden van ons geloof in Jezus Christus en ons samenkomen als een kerkgroep aan de rand van de officiële Romeinse of Griekse cultuur met zijn meergodengodsdienst.

De betere vertaling zou geweest zijn: “laat ons niet ten onder gaan in de beproeving”. Maar dan moet de actuele lezer nog altijd die eerste context begrijpen.

In landen waar christenen vervolgd worden weten ze nog zeer goed wat hun grootste beproeving is: nl. dat ze hun geloof opgeven of verzaken. Dat is dan voor hen het Kwaad dat op de loer ligt.

Zo zien we hier dat in onze kerkcontext de beproeving en het kwaad nog weinig zware woorden zijn in het Onzevader, tenzij ze zouden slaan op de gedachte dat het christelijk geloof niets meer zegt.

Met veel aandacht geschreven en bezorgd aan vrienden in deze coronatijd. (A. Ch.)

4 Suggestie voor een gebedsmoment

4.1 We beluisteren rustig een gezongen Onzevader (keuze) – *dubbeltklikken op de link en daarna de link openen.*

in het Latijn **Pater Noster** getoonzet door Nicolas Kedroc:

<https://www.youtube.com/watch?v=YIJDndZdwW0>

4.2 Voorbeden voor de christengemeenschappen

(Naar Henk Jongerius, *Voorbeden*)

Laat ons bidden tot God
die zijn kerk oproept Jezus na te volgen
in de geest van het Onzevader.

Voor de christengemeenschappen
waarin een goede geest heerst;
dat ze warmte uitstralen naar de wereld.

Voor de christengemeenschappen
waarvan de leden onderling verdeeld zijn;
dat ze oprecht streven naar eenheid.

Voor de christengemeenschappen
die worden vervolgd en onderdrukt;
dat ze moedig standhouden.

Voor de christengemeenschappen in de brandhaarden
van oorlog, rassenhaat en eng nationalisme;
dat ze vrede stichters zijn.

Voor de christengemeenschappen die verdacht worden gemaakt
omdat ze nieuwe wegen inslaan;
dat ze zich niet van de wijs laten brengen.

Voor de kleine christengemeenschappen
in de diasporagebieden;
dat ze niet uiteenvallen.

Voor onze eigen christengemeenschap hier ter plaatse;
dat we elkaar helpen
in de navolging van Christus.

God, maak onze christengemeenschappen tot plaatsen
waar de onderlinge liefde wordt beleden en gepraktiseerd.
En waar wij instemmen met het gebed dat de Heer Jezus ons heeft gegeven:

Onze Vader die in de hemel zijt Amen.

Aan- en opmerkingen aan guido.debonnet@skynet.be